Iordan DATCU
(Bucureşti)

NICHITA P. SMOCHINĂ, „NUNTA LA ROMÂNII TRANSNISTRENI”

Nichita P. Smochină, „Wedding to Transnistrian Romanians”

Abstract: The author presents an original work signed by Nichita Smochină (14th of December 1894, Tiraspol – 14th of December 1980, Bucharest), a well-known folklorist, historian, memorialist, scientist from Transnistria. The novel *Nunta la românii transnistreni. Cu o introducere istorico-folclorică şi juridică* appeared in 2017, in an edition concluded by Vadim Guzun, the preface by Sanda Golopenția (Eikon Publishing House, Bucharest, 346 p. + il.). The reviewer considers this study to be „a thorough work, made up of rich information, largely noticed directly by Nichita Smochină...”, „the most important contribution of Nichita P. Smochină, through the richness of information, through the careful position of the wedding in the framework of the bridal show to all Romanians ...”.

Keywords: dowry, carpets, weaving looms, rugs, „wedding governars”, heralds, forgiveness, nuptial oration, match-making, wedding, mixed marriages, exchange of „wedding bread”, the agreement, cutting of the ritual bread, bride’s „stealing”, bride’s icon, bride’s answer and „convention”.

Rezumat: Autorul prezintă o lucrare inedită semnată de Nichita Smochină (14.XII.1894, jud. Tiraspol – 14.XII.1980, Bucureşti), cunoscut folclorist, istoric, memorialist, om de ştiință, originar din Transnistria. Lucrarea *Nunta la românii transnistreni. Cu o introducere istorico-folclorică şi juridică*, a apărut în 2017 într-o ediție îngrijită de Vadim Guzun, cu prefață de Sanda Golopenția (Editura Eikon, Bucureşti, 346 p.+il). Recenzentul consideră acest studiu desfăşurat „o lucrare temeinică, alcătuită pe o bogată informație, în bună măsură observată direct de către Nichita Smochină…”, „cea mai importantă contribuție a lui Nichita P. Smochină, prin bogăția informației, prin atenta situare a nunții în cadrul spectacolului nupțial la toți românii…”.

Cuvinte-cheie: zestre, scoarțe, războaie, păretare, dregători, soli, iertăciune, conocărie, stărostie, cununie, căsătorii mixte, schimbul colacului, legatul, tăierea jămnei, luatul miresei, icoana miresei, răspunsul şi băutul miresei.

Nichita Smochină (14.XII.1894, jud. Tiraspol – 14.XII.1980, Bucureşti) şi-a expus adesea în studii, articole şi corespondență misiunea ca reprezentant de frunte al românilor transnistreni. Într-o scrisoare către Anton Crihan, din 1974, exprimă din nou

BDD-A27574 © 2017 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 12:13:28 UTC)

acest devotat crez: „Noi trebuie să ne facem datoria de apostoli: să răspândim durerea noastră în toată lumea, cuvântul nostru să nu rămână *vox clamantis in deserto*, pentru ca posteritatea să nu ne acuze că am fost nepăsători”. Formele de plural vădesc faptul că în această misiune nu doar el este angrenat. Pentru ca scrisul său să nu rămână cunoscut doar între români, şi-a tipărit o serie de studii în limba franceză, cum sunt *Les émigrés roumains à Paris (1850-1856)* (Paris, 1933), *Les roumains de Russie Sovietique* (Iaşi, 1939).

După ce a făcut nenumărate demersuri la oficialităţi comuniste din România, la care primea invariabil răspunsul că nu e momentul, s-a hotărât să-şi trimită o lucrare în străinătate, să apară în traducere, fie în R.F.G., fie în Mexic. Ambele tentative n-au avut succes. Astfel că amplul său studiu, *Nunta la românii transnistreni. Cu o introducere istorico-folclorică şi juridică*, ediţie îngrijită de Vadim Guzun, cu prefaţă de Sanda Golopenţia a apărut abia în 2017 la Editura Eikon (Bucureşti, 346 p.+il).

Autorul a oscilat în privinţa titlului lucrării, el numind-o, în manuscrisele sale, fie *Nunta la românii din Republica Moldovenească*, fie *Nunta la românii din Republica Moldovenească Sovietică*, fie *Nunta la românii dintre Nistru* şi *Bug*, fie *Nunta la românii din stânga Nistrului*. Titlul cu care a apărut cartea a fost dat de îngrijitorul ediţiei.

În *Argument*-ul la lucrarea sa Nichita Smochină afirmă: „Această literatură a nunţii n-a fost scoasă la iveală, n-avem niciun rând în literatura rusă şi nici în cea română. „Afirmaţia nu se susţine întru totul: chiar el, Nichita Smochină, a inclus, în studiul său *Din literatura populară a românilor de peste Nistru*, apărut în „Anuarul Arhivei de Folclor”, Cluj, vol., V, 1939, subtilul *Literatura nunţii*, care cuprinde o *Iertăciune* din Podoima, raionul Camenca şi două *Conocării*, una din Podoima şi cealaltă din Butuceni, raionul Râbniţa. Dacă n-au fost tipărite, datorită interdicţiei de după cel de al Doilea Război Mondial, nu înseamnă că n-au fost făcute cercetări, privind inclusiv literatura nunţii. Anton Raţiu – unul dintre participanţii la cercetările care au avut loc între anii 1942 şi 1944, sub conducerea lui Anton Golopenţia – în cartea sa *Românii de la est de Bug* (Bucureşti, 1994), a inclus şi texte ale nunţii, iar în Anton Golopenţia, *Românii de la Est de Bug,* cu introducere, note şi comentarii de Sanda Golopenţia (I-II, Bucureşti, 2006), figurează o iertăciune, două conocării, stărostia şi cununia, brâul şi consideraţii privind căsătoriile mixte la românii de la est de Bug. Toate acestea i-au fost necunoscute lui Nichita Smochină, ele apărând mult mai târziu, după moartea sa.

Nunta la românii transnistreni este o lucrare temeinică, alcătuită pe o bogată informaţie, în bună măsură observată direct de către Nichita Smochină, care a supus-o unei ingenioase orânduiri: *Căsătoria, Zestrea, Pregătirea nunţii, Nunta propriu-zisă*, *Obiceiuri după nuntă*, *Nunta în Butuceni.* Aproape toate aceste capitole au numeroase subcapitole. Subcapitolul *Nunta la mireasă* este astfel structurat: *Adunarea la mireasă*, *Adunarea la mire*, *Sosirea la mireasă*, *Conocăria*, *Schimbul colacului*, *Aşezarea la masă a nuntaşilor mirelui*, *Legatul*, *Tăierea jămnei*, *Terminarea adunatului*, *Dansul nunei*, *Luatul miresei*, *Icoana miresei*, *Alte simboluri*, *Întâmpinarea nunţii*, *Masa tinerilor*.

BDD-A27574 © 2017 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 12:13:28 UTC)

Capitolul *Zestrea*, atât a fetei, cât şi a flăcăului, este iarăşi ilustrativ prin bogăţia informaţiei, pe care n-am întâlnit-o în prea multe studii similare. Astfel, zestrea fetei este alcătuită din: „o scoarţă mare de perete sau război...", „o scoarţă mai mică...", „trei patru lăicere", 2 „păretare de casa cea mare", „lădar", „un polog pentru *sădelne* la *şaraban*", „un alt polog, lucrat la fel", „aşternuturi [de pus] pe jos în casa cea mare", „păretare pentru cămară", „aşternuturi pentru pat, în număr de 2-4", „veretcă", „saci de casă", „desagi ţesuţi din lână", „o altă pereche de desagi", „căpătâiele", „iorgovan", „prostiri", „stricători", „prosoape de bumbac, doua-trei la număr", „alt prosop, împletit numai în trei părţi", „un alt prosop este pentru icoane", „două-patru sau şi mai multe mânăşterguri", „*zolnic*, unul sau două, peste care se răstoarnă mămăliga", „un săculeţ strecurătoare". Urmează descrierea tacâmurilor, a îmbrăcămintei fetei şi a restului averii. Obiectele amintite de noi mai sus beneficiază de largi descrieri, iar termenii populari locali sunt explicaţi la glosarul de la finele cărţii.

În încheierea studiului, Nichita Smochină atrage atenţia că el a prezentat nunta aşa cum se desfăşura ea în formele ei clasice, multe componente ale acesteia dispărând: „Astăzi nunta nu se face cu tot fastul de altă dată, aşa cum l-am descris. Părinţii tinerilor nu se *târguiesc* atâta în jurul zestrei. Toată lumea lucrează în colhoz. Ca zestre nu se mai dă fetei decât o pernă-două, ca să aibă unde-şi aciua capul. *Scoarţe*, *războaie*, *păretare* etc. nu sunt. Fetele aproape că nu ştiu să toarcă, nici să brodeze. Lumea nu seamănă cânepă. Fetele, femeile şi bărbaţii lucrează în brigăzi, fac ceea ce li se porunceşte. Starea socială i-a egalat pe toţi, pe cei bogaţi cu cei săraci. Totuşi la însurătoare ţin seama de trecut, *din cine se trage* băiatul sau fata".

Într-o *Anexă* este reprodus *Registrul căsătoriilor din Mahală pe anii 1911-1920*, prin el autorul voind să demonstreze, între altele, că „aceste căsătorii se făceau numai între moldoveni şi moldovence".

A avut ca bază, în alcătuirea studiului, obiceiurile şi simbolurile la nuntă în localitatea sa natală, Mahală, regiunea Dubăsari, şi a constatat, adâncindu-se în explorarea terenului, că ea, nunta, este identică, prin ceea ce are specific, „la toţi *moldovenii* de până în jos de Tiraspol, până unde se întind". N-a adunat doar un material bogat şi expresiv, ci a şi întreprins un examen comparat al acestor documente ale nunţii la românii din stânga Nistrului cu acelea ale popoarelor conlocuitoare, constatând că nunta românilor din spaţiul amintit „este mult mai bogată şi mai variată". Când a bănuit că ceva iese din cadrul general, a cercetat special nunta la Butuceni, concluzia sa fiind totuşi că aceasta „prezintă mai mult o asemănare decât deosebire". Extinzând examenul comparativ la nunta „la românii din ţară", găseşte „unele mici deosebiri", una dintre ele socotind a fi bogăţia nunţii la românii din stânga Nistrului şi participarea la aceasta a unui spectru mai larg de nuntaşi, vorniceii invitându-i „şi pe cei bogaţi, şi pe cel sărac, şi pe cei supăraţi". Dintre alte caracteristici crede că fac parte *răspunsul* şi *băutul miresei*, care „prezintă o notă caracteristică a trecutului moldovenesc". Furatul fetei la români se deosebeşte de furatul fetelor la slavii vecini, iar termenul care denumeşte acest obicei este altul la sârbi, altul la polonezi, altul la cehoslovaci şi altul

BDD-A27574 © 2017 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 12:13:28 UTC)

la germani. O preocupare a autorului este aceea de a sublinia vechimea unor obiceiuri din cadrul nunții, o interesantă „reminiscență veche romană" sunt termenii *dregători*, *soli*, „care prezintă un interes deosebit pentru cercetători". De asemenea, pedepsirea de către preot a tinerilor care s-au abătut de la regulile moralei este interpretată ca „aplicarea *Nomocanoanelor*, oglindite în *Pravila* cea mică de la Govora. Pe cuprinsul Țării Româneşti această pravilă a existat din primele începuturi, în secolul XIV, ea fiind tradusă la Mănăstirea Neamț, în Moldova, în limba rusă, din cea greacă, iar în anul 1640 apare în traducere românească".

În 2015 am tipărit ediția Nichita P. Smochină, *Din literatura populară a românilor de peste Nistru* (RCR Editorial, Bucureşti, 240 p.), în care, după un studiu introductiv, am inclus: *Din obiceiurile românilor de peste Nistru. Dumineca mare, Anul Nou la moldovenii de peste Nistru, Prohoadele la moldovenii de peste Nistru, „Iarba verde" din obiceiurile moldovenilor de peste Nistru, Din obiceiurile de peste Nistru. Crăciunul, Crăciunul suferinței, Boboteaza, Din literatura populară a românilor de peste Nistru, Jocuri de copii la românii de peste Nistru* şi *Moscălia*, apărute între anii 1924 şi 1939, unul în „Calendarul Ligei Culturale", unul în „Ramuri. Drum drept", cinci în „Tribuna romanilor transnistreni", două în „Moldova nouă" şi cel mai amplu, *Din literatura populară a românilor de peste Nistru* în publicația academică al cărei redactor era Ion Muşlea, „Anuarul Arhivei de Folclor". Cele mai multe dintre titlurile acestea au dimensiuni medii.

Am amintit sumarul ediției noastre pentru a-l compara cu cel din *Nunta la românii transnistrieni*. Articolele de dimensiuni medii prezintă succint amintitele obiceiuri, iar cel mai extins text (în ediția noastră la paginile 86-155) este *Din literatura populară a românilor de peste Nistru*. Acest text nu este un studiu, ci o colecție de texte diverse, în total 146: *Balade şi cântece vechi, Doine, Strigături, Colinde, urături, Literatura nunții, Ghicitori, Poveşti şi snoave, Descântece, Varia* (*Povestea lui Dumnezeu, Bocet de fată mare, Moartea, Rugăciuni di culcare*).

Comparat cu toate articolele şi colecțiile (*Jocuri de copii la românii de peste Nistru* este tot o colecție), pe care le-am amintit, *Nunta la românii transnistreni* este cea mai importantă contribuție a lui Nichita P. Smochină, prin bogăția informației, prin atenta situare a nunții în cadrul spectacolului nupțial la toți românii, dar şi prin altceva ce ține de stilul lui Smochină, prin ceea ce Sanda Golopenția numeşte „o altă fațetă a stilului de lucru al lui Nichita Smochină".

Distinsul cercetător Vadim Guzun vădeşte un interes aparte pentru Nichita P. Smochină şi pentru familia lui, despre care a editat cărțile: *Acțiunea informativă Nichita Smochină: liderul românilor transnistreni urmărit de Securitate 1952-1962* (Cluj-Napoca, Argonaut, 2013), Alexandru Smochină, *Care patrie? Memoriile unui subprefect român în Transnistria* (Cluj-Napoca, Argonaut, 2014), Alexandru Smochină, *Nichita Smochină*: *Vox clamantis in deserto* (Cluj-Napoca, Argonaut, 2014). Este, de asemenea, autorul unui număr mare de studii şi de volume de documente, de corespondență diplomatică privind momente din viața românilor transnistreni.

BDD-A27574 © 2017 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 12:13:28 UTC)